Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MELCHIOR WATHELET
esitatud 26. mail 2016[1]

Kohtuasi C-294/15

Edyta Mikołajczyk
versus
Marie Louise Czarnecka,
Stefan Czarnecki

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus, Poola))

Eelotsusetaotlus — Õigusalane koostöö tsiviilasjades — Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega — Määrus (EÜ) nr 2201/2003 — Artikli 1 lõike 1 punkt a — Esemeline kohaldamisala — Abielu kehtetuks tunnistamise taotlus, mille esitas kolmas isik pärast ühe abikaasa surma — Artikli 3 lõige 1 — Sellise hagi allumine hageja elukohaliikmesriigi kohtutele

I. **Sissejuhatus**

1. Kõnesolev eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (edaspidi „määrus nr 2201/2003“)[2] artikli 1 lõike 1 punkti a ja lõike 3 ning artikli 3 tõlgendamist.

2. Eelotsusetaotlus käsitleb täpsemalt selle määruse kohaldamist abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, mis on algatatud kolmanda isiku taotlusel pärast ühe abikaasa surma.

II. **Õiguslik raamistik**

3. Määruse nr 2201/2003 põhjenduses 8 on märgitud, et „[a]bielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate kohtuotsuste osas tuleks käesolevat määrust kohaldada ainult abielude lahutamise suhtes ja see ei tohiks käsitleda küsimusi nagu lahutuse põhjus, abielu omandiõiguslikud tagajärjed või muud kaasnevad asjaolud“.

4. Määruse nr 2201/2003 kohaldamisala on kirjeldatud selle määruse artikli 1 lõigetes 1 ja 3 järgmiselt:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse järgmisi valdkondi käsitlevate tsiviilasjade suhtes igat liiki kohtutes:

a) abielulahutus, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamine;

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — ELT 2003, L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243. Käesolevas ettepanekus viitan määruse nr 2201/2003 sellele redaktsioonile, mida on muudetud nõukogu 2. detsembri 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 2116/2004 (ELT 2004, L 367, lk 1).

[…]

3. Käesolevat määrust ei kohaldata järgmiste juhtumite suhtes:

a) põlvnemise tuvastamine või vaidlustamine;

b) lapsendamisotsused, lapsendamisega seotud ettevalmistavad meetmed või lapsendamise kehtetuks tunnistamine või tühistamine;

c) lapse nimi ja eesnimed;

d) emantsipatsioon;

e) ülalpidamiskohustus;

f) usaldusomand või pärimine;

g) laste poolt toime pandud kriminaalkuritegude tulemusel võetud meetmed."

5. Selle määruse artikkel 3 „Üldine kohtualluvus" sätestab:

„1. Abielulahutuse, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamisega seotud asjad on selle liikmesriigi kohtu alluvuses,

a) kelle territooriumil:

— on abikaasade alaline elukoht või

— oli abikaasade viimane alaline elukoht, kui üks neist veel elab seal, või

— on kostja alaline elukoht või

— on ühistaotluse puhul ühe abikaasa alaline elukoht või

— on hageja alaline elukoht, kui ta on seal elanud vähemalt aasta vahetult enne taotluse esitamist, või

— on hageja alaline elukoht, kui ta on seal elanud vähemalt kuus kuud vahetult enne taotluse esitamist ja ta on kõnealuse liikmesriigi kodanik või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kui seal on tema alaline asukoht;

b) kelle kodanikud mõlemad abikaasad on või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kus on mõlema abikaasa alaline asukoht.

2. Käesoleva määruse kohaldamisel on alalisel asukohal sama tähendus, mis Ühendkuningriigi ja Iirimaa õigussüsteemides."

III. **Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused**

6. Käesolevas kohtuasjas käsitletavad asjaolud on ebaharilikud ja need toimusid mitukümmend aastat tagasi.

7. Edyta Mikołajczyk esitas 20. novembril 2012 Sąd Okręgowy w Warszawie'ile (Varssavi piirkondlik kohus, Poola) hagi, millega ta palus tunnistada kehtetuks 4. juulil 1956 Pariisi (Prantsusmaa) 16. linnajao valitsuse perekonnaseisuametniku poolt sõlmitud abielu Stefan Czarnecki ja Marie Louise Czarnecka (sündinud Cuenin) vahel. Hageja märkis, et ta on Stefan Czarnecki esimese abikaasa Zdzisława Czarnecka, kes suri 15. juunil 1999, testamendijärgne pärija.

8. Edyta Mikołajczyk väidab, et Stefan Czarnecki ja Zdzisława Czarnecka abielu, mis sõlmiti 13. juulil 1937 Poznańi linna (Poola) perekonnaseisuametis, ei ole kunagi lahutatud, millest tulenevalt on Stefan Czarnecki ja Marie Louise Czarnecka vahel hiljem sõlmitud abielu puhul tegemist bigaamiaga.

9. See kehtetuks tunnistamise hagi esitati Stefan Czarnecki ja Marie Louise Czarnecka suhtes. Kuna Stefan Czarnecki suri 3. märtsil 1971, määrati talle käesolevas menetluses esindaja, kes jagas Marie Louise Czarnecka seisukohta.

10. Viimati nimetatud isik esitas vastuväite, et kohtuasi ei allu Sąd Okręgowy w Warszawie'le (Varssavi piirkondlik kohus), ja palus tuvastada, et abielu kehtetuks tunnistamise hagi oli vastuvõetamatu. Sisulises osas palus ta jätta hagi põhjendamatuse tõttu tervikuna rahuldamata.

11. Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi piirkondlik kohus) lükkas 9. septembri 2013. aasta määrusega tagasi vastuväite selle kohta, et asi ei allu kõnealusele kohtule ning pooled ei vaidlustanud seda kohtumäärust.

12. Nimetatud kohus leidis 13. veebruari 2014. aasta otsusega, et abielu kehtetuks tunnistamise hagi oli põhjendamatu, tuvastades, et Stefan Czarnecki abielu Zdzisława Czarneckaga lahutati Poola kohtuasutuste 29. mail 1940 kuulutatud otsusega.

13. Edyta Mikołajczyk esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Sąd Apelacyjny w Warszawie'le (Varssavi apellatsioonikohus).

14. Selle apellatsioonkaebuse hindamisel tekkisid apellatsioonikohtul kahtlused, kas põhikohtuasi allub Poola kohtutele rahvusvahelise kohtualluvuse järgi, et need saaksid põhikohtuasja lahendada määruse nr 2201/2003 artiklite 1 ja 3 alusel. Seetõttu otsustas Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas pärast ühe abikaasa surma algatatud menetlused, mis puudutavad abielu kehtetuks tunnistamist, kuuluvad [määruse nr 2201/2003] kohaldamisalasse?

2. Kas juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, hõlmab [määruse nr 2201/2003] kohaldamisala ka abielu kehtetuks tunnistamise menetlusi, mis on algatatud mõne muu isiku kui ühe abikaasa taotluse alusel?

3. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse jaatavalt, võib kohtualluvus abielu kehtetuks tunnistamise menetlustes, mis on algatatud mõne muu isiku kui ühe abikaasa taotluse alusel, tugineda määruse [nr 2201/2003] artikli 3 lõike 1 punkti a viiendas ja kuuendas taandes viidatud alustele?“

IV. **Menetlus Euroopa Kohtus**

15. Eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtusse 17. juunil 2015.

16. Kirjalikud seisukohad esitasid Poola ja Itaalia valitsus ning Euroopa Komisjon. Ei põhikohtuasja pooled ega Euroopa Kohtu menetlusse astujad ei taotlenud kohtuistungit. Euroopa Kohus leidis, et tal on asja lahendamiseks piisavalt teavet ilma kohtuistungit korraldamata.

V. **Analüüs**

A. *Esimene eelotsuse küsimus*

17. Esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult teada, kas määrus nr 2201/2003 on kohaldatav abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, mis on algatatud pärast ühe abikaasa surma.

18. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus kordab oma eelotsusetaotluses suures osas Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi piirkondlik kohus) tuvastatud asjaolusid, sealhulgas asjaolu, et Stefan Czarnecki abielu Zdzisława Czarneckaga lahutati 1940. aastal[3], tundub mulle esmapilgul, et kõnesoleva eelotsuse küsimuse tekitanud hagi on arvatavasti põhjendamata.

19. Siiski saab seda sisulist küsimust käsitleda alles pärast seda, kui on tehtud otsus, kas Poola kohtud võivad põhikohtuasja lahendada rahvusvahelise kohtualluvuse järgi. Just see küsimus ongi aga kõnesoleva eelotsusetaotluse ese.

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et asjaolu, et määrus nr 2201/2003 on selle artikli 1 lõike 1 punkti a alusel kohaldatav abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevates tsiviilasjades, ei ole iseenesest määrava tähtsusega.

21. See kohus tuletab meelde, et nimetatud määrus tunnistas kehtetuks nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1347/2000 abieluasjade ja vanemliku vastutusega abikaasade ühiste laste eest seotud asjade kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta.[4] Viimati nimetatud määruse aluseks oli „Euroopa Liidu lepingu artiklil K.3 põhinev konventsioon kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta abieluasjades“.[5]

22. Ehkki käesolevas asjas käsitletavad õigusnormid on suures osas sarnased nimetatud konventsiooni sätetega, mis samuti ei jätnud oma kohaldamisalast välja ühtegi abielu kehtetuks tunnistamise menetluse kategooriat, viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus professor A. Borrás' selgitavale aruandele, mille nõukogu kiitis heaks 28. mail 1998 ja mis käsitleb kõnealust konventsiooni[6], ning selle aruande punktis 27 on märgitud, et „abieluasjades kohtualluvuse kriteeriumide määratlemisel ei tule arvesse võtta juhtumeid, kus abielu kehtivust tuleb kontrollida seoses kehtetuks tunnistamise taotlusega pärast ühe või mõlema abikaasa surma, sest see küsimus ei kuulu konventsiooni kohaldamisalasse. Sellised juhtumid esinevad põhiliselt pärandiga seotud eelotsuse küsimuste puhul. Neid reguleerivad selles valdkonnas kohaldatavad rahvusvahelised õigusaktid […] või riigisisene õigus, kui selles on niisugune võimalus ette nähtud.“[7]

23. Poola ja Itaalia valitsus väidavad, et abielu kehtetuks tunnistamise menetlused pärast ühe abikaasa surma ei kuulu määruse nr 2201/2003 kohaldamisalasse, sest sellise hagi esitamise hetkel ei ole enam olemas selles hagis käsitletud abielusidet, kuna üks abikaasadest on surnud.

3 — Mis tähendab, et Stefan Czarnecki teise abielu puhul Marie Louise Czarneckaga, mis sõlmiti 1956. aastal, ei olnud tegemist bigaamiaga.

4 — EÜT 2000, L 160, lk 19; ELT eriväljaanne 19/01, lk 209.

5 — EÜT 1998, C 221, lk 1.

6 — EÜT 1998, C 221, lk 27, edaspidi „professor A. Borrás' selgitav aruanne“.

7 — Praegu reguleerib pärimisega seotud kohtualluvuse küsimusi Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107).

24. Need valitsused märgivad, et kui abielu lõppes, ei puuduta selle kehtetuks tunnistamist käsitlev vaidlus peamiselt mitte füüsiliste isikute perekonnaseisu küsimusi, vaid, nagu käesoleval juhul, varalisi õigusi pärimismenetluses.

25. Oma seisukoha põhjendamiseks tuginevad Poola ja Itaalia valitsus samuti professor A. Borrás' selgitava aruande punktile 27.

26. Leian vastupidi niisamuti nagu komisjon, et määrus nr 2201/2003 on kohaldatav kõikide abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, isegi kui üks abikaasadest on surnud, ja seda olenemata võimalusest, et see menetlus on seotud pärandit puudutava vaidlusega, nagu põhikohtuasjas.

27. Asjaolu, et põhikohtuasjas käsitletav abielu kehtetuks tunnistamise hagi puudutab abielu, mis on ühe abikaasa surma tõttu juba lõppenud, ei tähenda –vastupidi Itaalia valitsuse väitele – seda, et see hagi ei kuulu määruse nr 2201/2003 kohaldamisalasse. Kuigi surma tagajärjel lõppeb abielu *ex nunc*, puudutab kehtetuks tunnistamise hagi nimelt selle *ex tunc* kehtetuks tunnistamist. Seega võib olla huvi abielu kehtetuks tunnistamiseks ka pärast selle lõppemist ühe abikaasa surma tõttu.

28. Lisaks, nagu komisjon rõhutab, ei jäta määruse nr 2201/2003 artikli 1 lõike 1 punkti a sõnastus mingit kahtlust selle määruse kohaldatavuse kohta niisuguse abielu kehtetuks tunnistamise hagi suhtes nagu põhikohtuasjas. See säte näeb üheselt, ilma erandite ja lisatingimusteta ette, et „[k]äesolevat määrust kohaldatakse […] abielu kehtetuks tunnistami[se] […]“ suhtes. Peale selle ei kuulu abielu kehtetuks tunnistamise menetlused, mis on algatatud siis, kui üks abikaasa on surnud, selle artikli lõike 3 kohaselt määruse nr 2201/2003 kohaldamisalast sõnaselgelt välja jäetud juhtumite hulka.

29. Professor A. Borrás' selgitava aruande punktil 27 põhinevate argumentide kohta märgin, et esiteks konventsioon, millele see aruanne lisati, ei jõustunud mitte kunagi, ja pealegi – nagu jällegi komisjon märgib – ei esita professor A. Borrás ka selle välistamise põhjendamiseks ühtegi selgitust.

30. Veelgi enam, nagu komisjon märgib, on määruse nr 2201/2003 eesmärk pakkuda Euroopa Liidu kodanikele prognoositavuse ja õigusselguse kõrget taset seoses kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmisega kohtuasjades, mis on seotud rahvusvaheliste abieluasjadega. Välistada selle kohaldamisalast abielu kehtetuks tunnistamise menetlused ühe abikaasa surma puhul oleks seega vastuolus selle määruse mõtte ja eesmärkidega.

31. Viimasena käsitlen seda, et kõnealuse määruse põhjendus 8 näeb ette, et „[…] abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate kohtuotsuste osas tuleks käesolevat määrust kohaldada ainult abielude lahutamise suhtes ja see ei tohiks käsitleda küsimusi nagu lahutuse põhjus, abielu omandiõiguslikud tagajärjed või muud kaasnevad asjaolud“.

32. Vastupidi Poola ja Itaalia valitsuse väidetele ei eelda see põhjendus seda, et määrus nr 2201/2003 ei ole kohaldatav abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes juhul, kui üks või mõlemad abikaasadest on surnud. Vastupidi, see kehtestab, et sedalaadi menetluste puhul on see määrus kohaldatav üksnes abielu lahutamise küsimuse suhtes ning mitte abielu omandiõiguslike tagajärgede, nagu näiteks pärimise suhtes, mis on kõnealuse määruse artikli 1 lõike 3 punkti f kohaselt ka jäetud sõnaselgelt selle määruse kohaldamisalast välja.

33. Järelikult kui määruse nr 2201/2003 alusel võib kohtualluvuse kindlaks teha, selleks et langetada käesoleval juhul otsus Stefan Czarnecki ja Marie-Louise Czarnecka vahel sõlmitud abielu kehtivuse kohta, ei ole see kohaldatav pärandiküsimuste suhtes, mis puudutavad Stefan Czarneckit ja tema esimest abikaasat Zdzisława Czarneckat, kelle testamendijärgseks pärijaks Edyta Mikołajczyk end nimetab.

34. Neil kaalutlustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele küsimusele, et pärast ühe abikaasa surma algatatud menetlused, mis puudutavad abielu kehtetuks tunnistamist, kuuluvad määruse nr 2201/2003 kohaldamisalasse.

B. *Teine eelotsuse küsimus*

35. Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult teada, kas määruse nr 2201/2003 kohaldamisala hõlmab ka abielu kehtetuks tunnistamise menetlusi, mis on algatatud mõne muu isiku kui ühe abikaasa taotluse alusel.

36. Selle kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selgitavas aruandes ei käsitle professor A. Borrás seda, et abielu kehtetuks tunnistamise menetlused võivad olla välistatud, kui need on algatatud mõne muu isik kui ühe abikaasa taotluse alusel. See kohus toob välja ka õigusteooria seisukohtade lahknevuse, kuna mõned autorid on arvamusel, et määruse nr 2201/2003 artikkel 3 välistab kaudselt selle kohaldatavuse abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, mis on algatatud kolmandate isikute taotlusel, samas kui teiste autorite arvates peab lubama võimalust, et see määrus on kohaldatav abielu kehtetuks tunnistamise menetlustele, mis on algatatud prokuröri või põhjendatud huviga kolmanda isiku hagiavalduse alusel, kuid sellistel juhtudel saavad siiski olla kohaldatavad ainult kõnealuse määruse artikli 3 lõike 1 punkti a esimene kuni neljas taane ja artikli 3 lõike 1 punkt b.

37. Poola ja Itaalia valitsus jagavad arvamust, et määrus nr 2201/2003 ei ole kohaldatav abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, mis on algatatud mõne muu isiku kui ühe abikaasa taotluse alusel. Oma seisukoha põhjendamiseks märgib Poola valitsus, et mitu selle määruse artikli 3 lõike 1 punktis a loetletud kohtualluvuse alust viitavad abikaasade ühisele või kummagi eraldi alalisele elukohale, mis tõendab selle valitsuse arvates, et abielu kehtetuks tunnistamise menetluse pooltena on silmas peetud ainuüksi abikaasasid.

38. Soovitan sarnaselt komisjoniga tõlgendust, mis järgib määruse nr 2201/2003 artiklite 1 ja 3 sõnastust, milles ei ole nende artiklite kohaldamine abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes seatud sõltuvusse hageja isikust.

39. Peale selle, kuigi abieluasjadega seotud menetlused on tõepoolest isiklikku laadi, on juhtumeid, kus – nagu põhikohtuasjas – võib kolmandal isikul olla põhjendatud huvi ning ei ole põhjust teda takistada sellele tuginemast, kuna seda huvi ei hinnata mitte määruse nr 2201/2003, vaid kohaldatavate riigisiseste õigusaktide alusel.

40. Asjaolu, et määruse nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 punktis a loetletud teatud kohtualluvuse alused viitavad abikaasade alalisele elukohale, ei mõjuta vastust teisele küsimusele, sest asjaolu, et abikaasade alalise elukoha kohtule on antud rahvusvaheline kohtualluvus seoses abielu kehtetuks tunnistamisega, ei välista seda, et kolmas isik võib selles kohas vastavalt kõnealuse määruse sätetele hagi esitada.

41. Neil kaalutlustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata teisele küsimusele nii, et määruse nr 2201/2003 kohaldamisala hõlmab abielu kehtetuks tunnistamise menetlusi, mis on algatatud mõne muu isiku kui ühe abikaasa taotluse alusel.

C. *Kolmas eelotsuse küsimus*

42. Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult teada, kas otsustades küsimust, kas asi allub selle liikmesriigi kohtule, kus on algatatud abielu kehtetuks tunnistamise menetlus mõne muu isiku kui abikaasade taotluse alusel, võib tugineda määruse nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 punkti a viiendas ja kuuendas taandes viidatud kohtualluvuse alustele.

43. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et nende sätete kohaldamise tagajärjel võidakse otsustada, et asi allub Poola kohtutele – selleks, et uurida Prantsusmaal sõlmitud abielu kehtivust – ainuüksi selle alusel, et muu hageja kui ühe abikaasa elukoht, käesoleval juhul Edyta Mikołajczyki elukoht, on Poolas, ilma et see koht oleks mingil viisil seotud abikaasade elukohaga.

44. Itaalia valitsuse sõnul peab määruse nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 punkti a viiendas ja kuuendas taandes esitatud kriteeriume selles osas, milles need nimetavad kohtualluvuse kriteeriumina hageja alalist elukohta, käsitama nii, et nendega on silmas peetud üksnes hagejast abikaasat.

45. Sellega seoses tugineb ta professor A. Borrás' selgitava aruande punktile 32, milles on märgitud, et muud kohtualluvuse alused kui abikaasade alaline elukoht otsustati kehtestada seetõttu, et teatud liikmesriigid soovisid, et võimalus kohtusse pöörduda ei oleks eriti raske abikaasadel, kes abielukriisi tõttu on tagasi pöördunud riiki, kus nad elasid enne abiellumist.

46. Komisjon leiab niisamuti nagu Itaalia valitsus, et määruse nr 2201/2003 eesmärgiga oleks vastuolus kõnealuste sätete grammatiline tõlgendamine, mis võimaldaks Poola kohtutel saada rahvusvaheline kohtualluvus, lahendamaks Prantsusmaal sõlmitud abielu kehtetuks tunnistamise hagi, mille on esitanud kolmas isik. Komisjoni arvates on mõeldamatu, et liidu seadusandja soovis, et mõiste „hageja" võiks abielu kehtetuks tunnistamise hagi raames tähistada kolmandaid isikuid, kui neil on riigi õigusnormide alusel õigus esitada hagi. Komisjon leiab, et kõnealuse määrusega kehtestatud kohtualluvuse eeskirjad on ette nähtud abikaasade huvide kaitsmiseks, mitte sellise menetluse algatamist taotleda võivate kolmandate isikute huvide kaitsmiseks. Kui niisugustel kolmandatel isikutel on õigus selline hagi esitada, on nende jaoks siduvad abikaasade huvides määratletud kohtualluvuse eeskirjad.

47. Nõustun Itaalia valitsuse ning komisjoni seisukoha ja argumentidega.

48. Peale selle tuleb kõigepealt meenutada, et Euroopa Kohus on 16. juuli 2009. aasta kohtuotsuse Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474) punktis 48 juba otsustanud, et „määruse nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 punktides a ja b on nähtud ette mitu kohtualluvuse alust, mis ei ole hierarhilises suhtes. Kõik selle artikli 3 lõikes 1 nimetatud objektiivsed kriteeriumid on alternatiivsed."

49. Euroopa Kohus leidis seega nimetatud kohtuotsuse punktis 49, et „määrusega nr 2201/2003 abielulahutuse asjade jaoks kehtestatud kohtualluvuse jaotuse korraga ei ole soovitud välistada juhtumeid, kus asi allub mitme riigi kohtutele. Vastupidi, selles on sõnaselgelt ette nähtud võimalus, et asi allub mitmele kohtule, ilma et nende suhtes oleks kehtestatud hierarhiat".

50. Nendest punktidest nähtub, et kolmas isik, kes taotleb abielu kehtetuks tunnistamist, võib kõnealuse määruse artikli 3 lõike 1 punktis a loetletud kohtualluvuse aluste seast vabalt valida selle kohtualluvuse, kus ta soovib hagi esitada.

51. Ehkki kõnealuse sätte kolmas, viies ja kuues taane viitavad üldiselt kostja või hageja alalisele elukohale, leidis Euroopa Kohus siiski 16. juuli 2009. aasta kohtuotsuse Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474) punktis 50, et „[s]amas kui *nimetatud määruse artikli 3 lõike 1 punktis a loetletud kriteeriumid põhinevad erinevatel juhtudel abikaasade alalisel elukohal*, on sama lõike punktis b kriteeriumina nimetatud liikmesriiki, „kelle kodanikud mõlemad abikaasad on või, Ühendkuningriigi ja Iirimaa puhul, kus on mõlema abikaasa alaline asukoht.""[8]

52. Kursiivis esile tõstetud lauseosast nähtub selgelt, et Euroopa Kohus leiab, et kõik määruse nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 punktis a loetletud kohtualluvuse alused põhinevad ühe abikaasa või mõlema abikaasa alalisel elukohal.

8 — Kohtujuristi kursiiv.

53. Minu arvates ei ole just sel põhjusel artikli 3 lõike 1 punkti a viiendas taandes piirdutud üksnes hageja alalise elukoha kohtualluvuse kehtestamisega, vaid selles on lisatud, et hageja peab olema seal elanud vähemalt aasta vahetult enne taotluse esitamist. Sama kehtib ka kõnealuse sätte kuuenda taande kohta, mille kohaselt hageja peab olema seal elanud vähemalt kuus kuud vahetult enne oma taotluse esitamist ja olema kõnealuse liikmesriigi kodanik.

54. Miks oleks liidu seadusandja lisanud „hageja“ kohta need tingimused, kui ta ei peaks silmas üht abikaasadest?

55. Neil asjaoludel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata kolmandale küsimusele, et määruse nr 2201/2003 artikli 3 lõike 1 punkti a viies ja kuues taane ei ole kohaldatavad abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, mis on algatatud mõne muu isiku kui abikaasade taotluse alusel.

VI. **Ettepanek**

56. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus, Poola) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Pärast ühe abikaasa surma algatatud menetlused, mis puudutavad abielu kehtetuks tunnistamist, kuuluvad nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (muudetud nõukogu 2. detsembri 2004. aasta määrusega nr 2116/2004), kohaldamisalasse.

2. Määruse nr 2201/2003, mida on muudetud nõukogu 2. detsembri 2004. aasta määrusega nr 2116/2004, kohaldamisala hõlmab abielu kehtetuks tunnistamise menetlusi, mis on algatatud mõne muu isiku kui abikaasade taotluse alusel.

3. Määruse nr 2201/2003, mida on muudetud nõukogu 2. detsembri 2004. aasta määrusega nr 2116/2004, artikli 3 lõike 1 punkti a viies ja kuues taane ei ole kohaldatavad abielu kehtetuks tunnistamise menetluste suhtes, mis on algatatud mõne muu isiku kui abikaasade taotluse alusel.